

Co-funded by
The European Union

ERASMUS+ Jean
Monnet Modules

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків

Затверджено
Науково-методична рада ДПУ,
від « 07 » 12 2023 № 4
Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Податкова культура країн ЄС»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
071 спеціальність «Облік і оподаткування»
освітньо-професійні програми
«Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», «Податкове консультування»
Статус дисципліни : факультативний

Co-funded by
The European Union

ERASMUS+ Jean
Monnet Modules

Робоча програма навчальної дисципліни «Податкова культура країн ЄС» складена відповідно до Грантової Угоди № 101125984 – TIEU ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH проєкту Модуль Жана Моне «Оподаткування та податкова культура країн ЄС: досвід для України», укладеної між Європейським агентством з питань освіти і культури (ЕАСЕА) відповідно до повноважень, делегованих Європейською Комісією та Державним податковим університетом від 25.09.2023р.¹

Укладачі:

Ірина ПРОКОПЕНКО, керівник проєкту, к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністрування податків

Ольга ІВАНИШИНА, лідер проєкту, к.е.н., доцент, завідувач кафедри адміністрування податків

Рецензенти:

Володимир КРАЄВСЬКИЙ, д.е.н., професор, декан факультету податкової справи, обліку та аудиту

Віктор МЕЛЬНИК, д.е.н., професор, Директор ДОУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти»

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою адміністрування податків, протокол від «01» 12 2023 № 1

Завідувач кафедри

Ольга ІВАНИШИНА, к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено Вченою радою факультету податкової справи, обліку та аудиту, протокол від «05» 12 2023 № 6

Голова вченої ради факультету податкової справи, обліку та аудиту

Володимир КРАЄВСЬКИЙ

Завідувач відділу методичного забезпечення освітнього процесу

Ірина КАЧУР, к. біол.н. доцент

Реєстраційний № ____

¹ За фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди та думки, висловлені в публікації, належать виключно авторам і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського агентства з питань освіти і культури (ЕАСЕА). Ані Європейський Союз, ані ЕАСЕА не несуть за них відповідальності.

Co-funded by
The European Union

ERASMUS+ Jean
Monnet Modules

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА.....	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	16
5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	17
6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ДО ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	17
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	18
8. МОНІТОРИНГ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ	20

1. ПЕРЕДМОВА

Надзвичайно важливим завданням для українського суспільства є виховання у громадян добросесного та свідомого ставлення до виконання ними своїх податкових зобов'язань та відповідно формування податкової культури, як до гарантії функціонування держави. Україна отримала статус кандидата до вступу в ЄС і повинна зробити ряд євроінтеграційних кроків, одним із яких є гармонізація системи оподаткування в Україні до стандартів ЄС. Країни Європейського Союзу характеризуються високим рівнем податкової культури. Саме тому вивчення та дослідження кращих традицій оподаткування і податкової культури в країнах ЄС та їх поширення в Україні є надзвичайно важливим.

Курс «Податкова культура країн ЄС» забезпечить підготовку висококваліфікованих фахівців, які володіють новим управлінським мисленням і знаннями в сфері оподаткування та встановленні партнерських взаємовідносин між платниками податків та працівниками податкової служби в країнах ЄС. Оволодіння знаннями в межах цього курсу дасть змогу студентам краще зрозуміти мотиви поведінки платників податків в країнах ЄС, розвивати нові компетентності та генерувати нові знання у здобувачів освіти, які стануть агентами змін в сфері оподаткування та податкової культури в Україні. Курс орієнтований на нове економічне мислення, має комплексний міжгалузевий характер.

Метою навчальної дисципліни «Податкова культура країн ЄС» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо податкової культури та демократизації взаємовідносин між платниками податків та органами державної влади в країнах ЄС; оволодіння здобувачами освіти формами та методами формування податкової культури.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначення поняття «податкова культура» та морально-етичних аспектів в оподаткуванні;
- з'ясувати поняття та чинники формування податкової культури;
- визначати рівні та розуміння функції податкової культури в країнах ЄС;
- вивчення та аналіз сучасного стану податкової культури, податкової грамотності та податкової дисципліни в країнах ЄС;
- з'ясування ролі і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади;
- вивчення механізмів та інструментів обслуговування платників податків у європейських країнах.

Методи навчання: робоча програма передбачає такі методи викладання та навчання: інтерактивні лекції (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані); семінарські заняття (навчальні дискусії; розв'язування кейсів, ситуаційних завдань; складання та розв'язування кросвордів, презентація досліджень); робота з навчально-методичною літературою; самостійне навчання (індивідуальна робота, робота в групах, тестування).

Методи навчання: словесний метод, практичний метод, наочний метод, відео метод, методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий, тестування тощо), методи організації пізнавальної діяльності (частково-пошуковий, дослідницький).

Форма навчання: денна.

Організація поточного та підсумкового контролю знань. Інструментами діагностики успішності навчання під час викладання дисципліни є розгляд теоретичних питань (усне опитування), питань понятійного апарату (у вигляді тестів відкритої та закритої форми), розв'язок ситуаційних завдань, виконання індивідуально-консультаційної тасамостійної роботи (перевірка та захист презентацій), написання контрольних робіт. По закінченню вивчення навчальної дисципліни проводиться диференційований залік у письмовій формі.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Податкова культура країн ЄС»

Показники	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Модулів - 2	Рік підготовки:
Змістовних модулів - 2	4-й
Загальна кількість годин - 40	Семестр: 2-й
	Лекції: 16 год.
	Семінарські: 24 год.
	Форма підсумкового контролю: тестове опитування

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності	Результати навчання
<p>здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;</p> <p>здатність працювати в команді;</p> <p>здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);</p> <p>здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p> <p>цінування та повага різноманітності і мультикультурності;</p> <p>здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення;</p> <p>здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;</p> <p>здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети;</p> <p>здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність)</p>	<p>використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;</p> <p>пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту;</p> <p>належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та авторитетних джерел для своєї професійної діяльності;</p> <p>визначати поняття та чинники формування податкової культури;</p> <p>аналізувати морально-етичні поняття оподаткування;</p> <p>виділяти рівні та функції податкової культури в країнах ЄС;</p> <p>аналізувати сучасний стан податкової культури;</p> <p>співвідносити поняття податкової грамотності та податкової дисципліни;</p> <p>оцінювати податкову дисципліну платників податків в країнах ЄС;</p> <p>досліджувати роль і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади;</p> <p>визначати напрямки обслуговування платників податків у європейських країнах</p>

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.

Дана дисципліна органічно розвиває і доповнює положення таких навчальних дисциплін як «Економічна теорія», «Облік і звітність в оподаткуванні». Дисципліни, які будуть базуватись на отриманих знаннях: «Податкові системи зарубіжних країн».

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ (модуль ЖАНА МОНЕ) «Податкова культура країн ЄС»

Тема	Змістовний модуль	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Всього
МОДУЛЬ 1				
Змістовний модуль 1 «Теоретичні основи формування податкової культури країн ЄС» (Т. 1-Т. 3)				
Т.1.	Визначення поняття «податкова культура» та морально-етичні аспекти в оподаткуванні.	4	4	8
Т.2.	Поняття та чинники формування податкової культури	2	4	6
Т.3.	Рівні та функції податкової культури в країнах ЄС	2	4	6
Форма контролю- тестування				
Всього за модулем 1		8	12	20
МОДУЛЬ 2				
Змістовний модуль 2 «Сучасний стан та значення податкової культури в демократизації відносин між суб'єктами податкових правовідносин» (Т. 4-Т. 6)				
Т.4.	Сучасний стан податкової культури, податкової грамотності та податкової дисципліни в країнах ЄС	2	4	6
Т.5.	Роль і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади	2	4	6
Т.6.	Обслуговування платників податків у європейських країнах	4	4	8
Форма контролю- тестування				
Всього за модулем 2		8	12	20
Усього за два модулі		16	24	40

2.4.РЕЙТИНГ-ПЛАН

Години	Тема	Форма занять та діяльності (лекція, семінар, практична робота, підсумкове тестування, самостійна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
МОДУЛЬ 1 (Т. 1 – Т. 3)				
4	Тема 1. Визначення поняття «податкова культура» та морально-етичні аспекти в оподаткуванні.	Лекція	використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;	10
4		Семінарське заняття	пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; визначати поняття та чинники формування податкової культури аналізувати морально-етичні поняття оподаткування;	
2	Тема 2. Поняття та чинники формування податкової культури.	Лекція	використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;	10
4		Семінарське заняття	пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; Виокремлювати чинники, які впливають на формування податкової культури платників податків;	
2	Тема 3. Рівні та функції податкової культури в країнах ЄС	Лекція	використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;	10
2		Семінарське заняття	пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виділяти рівні та функції податкової культури в країнах ЄС; аналізувати сучасний стан податкової культури;	
	Теми: 1 – 3	Проміжний контроль 2 - тестування		10
20	Усього за модулем 2			40
МОДУЛЬ 2 (Т. 4 – Т. 6)				
2	Тема 4. Сучасний стан податкової культури, податкової грамотності та податкової дисципліни в країнах ЄС.	Лекція	використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;	10
4		Семінарське заняття	пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; співвідносити поняття податкової грамотності та податкової дисципліни	

			оцінювати податкову дисципліну платників податків в країнах ЄС;	
2	Тема 5. Роль і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади.	Лекція	пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності; досліджувати роль і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади;	10
4		Семінарське заняття		
2	Тема 6. Обслуговування платників податків у європейських країнах	Лекція	використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності; визначати обслуговування платників податків у європейських країнах	10
4		Семінарське заняття		
	Теми: 4-6	Проміжний контроль 2 - тестування		10
20	Усього за модулем 2			40
Підсумковий модульний контроль у формі тестування				20
Усього за курсом				100

2.5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Персональні комп'ютери під час онлайн навчання. Проектор та ноутбук під час очного навчання.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1

«Теоретичні основи формування податкової культури країн» ЄС» (Т. 1-Т. 3)

Тема 1.Теоретичні основи визначення поняття «податкова культура» та морально-етичні аспекти в оподаткуванні.

План лекційного заняття

1. Визначення сутності та змісту поняття «податкова культура».
2. Морально-етичні поняття оподаткування.
3. Погляди європейських економістів на природу податків під морально-етичним кутом зору.
4. Інституційні засади розвитку податкової культури в державі.

План семінарського заняття

1. Поняття дефініції «податкова культура».
2. Податкова свідомість, податкова дисципліна, податковий менталітет.
3. Поняття і терміни, які використовуються межах морально-етичної тематики: фіскальна психологія, соціальна психологія оподаткування, податкова мораль, податкова справедливість.
4. Методи фіскальної соціології. Економічна психологія податкової поведінки. Tax compliance.
5. Етичні засади адміністрування податків і податкового менеджменту.
6. Альтернативні концепції пояснення морально-етичної природи податків.
7. Формальні інституції податкової культури (законодавчі та інші нормативно-правові акти з питань оподаткування).
8. Неформальні інституції податкової культури (загальноприйняті традиції та звички нарахування і сплати податків, які обумовлюють моделі поведінки платників податків).
9. Процес інституціалізації податкової культури. Етапи процесу інституціалізації податкової культури.
- 10.Інституціональний підхід до розкриття сутності податкової культури та її складові (технологічна, фінансова, соціальна та правова).

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення понять: «податок», «культура», «податкова культура».
2. Розкрийте зміст понять: «податкова свідомість», «податкова дисципліна», «податковий менталітет».
3. Охарактеризуйте поняття і терміни, які використовуються межах морально-етичної тематики.
4. Розкрийте зміст поняття фіскальна.
5. Розкрийте зміст поняття соціальна психологія оподаткування.
6. Розкрийте зміст поняття податкова мораль.
7. Розкрийте зміст поняття податкова справедливість.
8. Охарактеризуйте етичні засади адміністрування податків і податкового менеджменту.
 1. Опишіть науково-концептуальні уявлення про сутність і призначення податків з погляду традиції християнського богослов'я.
 2. Охарактеризуйте науково-концептуальні уявлення про сутність і призначення податків в концепції «необхідного зла».
 3. Поясніть морально-етичну природу податків з точки зору анархістсько-екстремістської концепції.
 4. Поясніть морально-етичну природу податків з точки зору концепції «фіскального обміну».
 5. Поясніть морально-етичну природу податків з точки зору концепції «податок – благодійний внесок».

11. Охарактеризуйте формальні інституції податкової культури (законодавчі та інші нормативно-правові акти з питань оподаткування).
12. Охарактеризуйте неформальні інституції податкової культури (загальноприйняті традиції та звички нарахування і сплати податків, які обумовлюють моделі поведінки платників податків).
13. Охарактеризуйте етапи процесу інституціоналізації податкової культури.
14. Охарактеризуйте інституціональний підхід до розкриття сутності податкової культури та її складові (технологічна, фінансова, соціальна та правова).

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [3,4].

Допоміжні: [2].

Інформаційні ресурси Інтернет [4].

Міжнародні видання: [4,7].

Тема 2. Поняття та чинники формування податкової культури

План лекційного заняття

1. Формування податкової культури в історичній ретроспективі.
2. Податкова культура як культура поведінки (behaviour culture) та процедурно-технологічна культура.
3. Податкова культура з наукової точки зору та у прикладному призначенні.
4. Культурні фактори та ефекти впливу на стан податкової моралі.

План семінарського заняття

1. Взаємозв'язок і взаємозалежність між оподаткуванням і податковою мораллю в історичній ретроспективі.
2. Податковий комплаєнс.
3. Наукова форма податкової культури.
4. Прикладна форма податкової культури.
5. Взаємозв'язок податкової культури з податковою дисципліною, податковою ментальністю та податковою мораллю.
6. Культурні фактори і породжувані ними ефекти впливу на стан податкової моралі
7. Загальносуспільне середовище як фактор впливу на податкову мораль
8. Податкова система як фактор впливу на податкову мораль
9. Демографічна ситуація та соціально-економічні умови як фактор впливу на податкову мораль
10. Ставлення до держави і влади як фактор впливу на податкову мораль.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Поясніть, як відбувалось формування податкової культури в історичній ретроспективі.
2. Розкрийте зміст податкової культури з точки зору культури поведінки (behaviour culture).
3. Розкрийте зміст податкової культури з точки зору процедурно-технологічної культури.
4. Охарактеризуйте податкову культуру як наукову форму.
5. Охарактеризуйте податкову культуру як прикладну форму.
6. Поясніть взаємозв'язок податкової культури з податковою дисципліною, податковою ментальністю та податковою мораллю.
7. Що таке податковий комплаєнс та як він впливає на податкову мораль.
8. Культурні фактори та ефекти впливу на стан податкової моралі.
9. Назвіть та опишіть культурні фактори і породжувані ними ефекти впливу на стан податкової моралі.
10. Охарактеризуйте загальносуспільне середовище як фактор впливу на податкову мораль
11. Охарактеризуйте податкову систему як фактор впливу на податкову мораль
12. Охарактеризуйте демографічну ситуацію та соціально-економічні умови як фактор впливу на податкову мораль

13. Охарактеризуйте ставлення до держави і влади як фактор впливу на податкову мораль.
14. Охарактеризуйте, як впливає на податкову дисципліну рівень довіри до державних інститутів (законодавства, уряду, фіскальних та адміністративних органів) в Україні.
15. Охарактеризуйте та оцініть вплив на податкову культуру національної свідомості та гідності у ставленні до оподаткування в Україні

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1,4].

Допоміжні: [7].

Інформаційні ресурси Інтернет [4].

Міжнародні видання: [10].

Тема 3. Рівні та функції податкової культури в країнах ЄС

План лекційного заняття

1. Характеристика ціннісного (морально-етичного) рівня податкової культури.
2. Характеристика прикладного (функціонального) рівня податкової культури.
3. Функція податкової культури в контексті фінансово-економічного значення.
4. Функція податкової культури в контексті соціального значення.

План семінарського заняття

1. Взаємозв'язок та взаємопідпорядкування двох рівнів культури діючих осіб податкового процесу.
2. Соціально-психологічні і морально-етичні аспекти поведінки платників, персоналу податкової служби, інших учасників податкового процесу.
3. Вплив на податкову культуру додержання платіжної дисципліни з боку платників податків.
4. Вплив на податкову культуру додержання процедур і правил оподаткування з боку функціонерів фіскального відомства, других організацій.
5. Характеристика цілісної податкової культури учасників податкового процесу у контексті двох напрямків її розгалуження.
6. Функція податкової культури в фінансово-економічному значенні.
7. Податкова культура у функції соціальної справедливості.
8. Еквівалентна справедливість в світлі податкової культури.
9. Дистрибутивна справедливість в світлі податкової культури.
10. Морально-етична справедливість в світлі податкової культури.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте морально-етичний рівень податкової культури.
2. Охарактеризуйте функціональний рівень податкової культури.
3. Яку функцію виконує податкова культура в контексті фінансово-економічного значення?
4. Яку функцію виконує податкова культура в контексті соціального значення?
5. Взаємозв'язок та взаємопідпорядкування ціннісного та прикладного рівнів податкової культури.
6. Охарактеризуйте соціально-психологічні і морально-етичні аспекти поведінки платників, персоналу податкової служби та інших учасників податкового процесу.
7. Опишіть як впливає на податкову культуру додержання платіжної дисципліни з боку платників податків.
8. Опишіть як впливає на податкову культуру додержання процедур і правил оподаткування з боку функціонерів фіскального відомства та інших організацій.
9. Охарактеризуйте еквівалентну справедливість в контексті податкової культури.
10. Опишіть та поясніть, що таке дистрибутивна справедливість в світлі податкової культури.
11. Опишіть та поясніть, що таке морально-етична справедливість з точки зору податкової культури.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [2,4].

Допоміжні: [6].

Інформаційні ресурси Інтернет [4].

Міжнародні видання: [10].

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 «СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВІДНОСИН МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН» (Т. 4-Т. 6)

Тема 4. Сучасний стан податкової культури, податкової грамотності та податкової дисципліни в країнах ЄС

План лекційного заняття

1. Принцип партнерства та метод переконання при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
2. Фактори впливу на поведінку платників податків на макрорівні в країнах ЄС.
3. Фактори свідомої сплати податків в країнах ЄС на рівні платників податків.
4. Відмінності податкової культури на рівні самозайнятих європейських платників податків та платників податків - найманих працівників фізичних чи юридичних осіб.
5. Взаємозв'язок між системами оподаткування та рівнем податкової культури в країнах ЄС.
6. Рівень податкової культури в країнах ЄС з прямою демократією та сильним історичним корінням.
7. Рівень податкової культури в найбільш соціально орієнтованих державах ЄС.
8. Вплив релігійних організацій країн ЄС на рівень податкової культури населення.

План семінарського заняття

1. Принцип партнерства при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
2. Метод переконання при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
3. Характеристика базових факторів впливу на поведінку платників податків в країнах ЄС щодо дотримання податкового законодавства.
4. Характеристика факторів свідомої сплати податків в країнах ЄС на рівні окремого платника податків.
5. Податкової культура самозайнятих платників податків в країнах ЄС.
6. Податкової культура платників податків в країнах ЄС - найманих працівників фізичних чи юридичних осіб.
7. Вплив національних податкових систем країн ЄС на рівнем податкової культури в країнах ЄС.
8. Характеристика рівня податкової культури в країнах ЄС з присутньою прямою демократією та сильним історичним корінням.
9. Рівень податкової культури в країнах ЄС, які найбільш соціально орієнтовані.
10. Вплив релігійних організацій країн ЄС на рівень податкової культури населення.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Поясніть та опишіть принцип партнерства при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
2. Поясніть та опишіть метод переконання при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
3. Охарактеризуйте базові фактори впливу на поведінку платників податків в країнах ЄС щодо дотримання ними податкового законодавства.
4. Охарактеризуйте фактори свідомої сплати податків в країнах ЄС на рівні окремого платника податків.

5. Охарактеризуйте рівень податкової культури самозайнятих платників податків в країнах ЄС.
6. Охарактеризуйте податкову культуру платників податків - найманих працівників фізичних чи юридичних осіб в країнах ЄС.
7. Поясніть, як впливає система оподаткування в тій чи іншій країні ЄС на рівень податкової культури.
8. Опишіть, який рівень податкової культури в країнах ЄС з характерною прямою демократією та сильним історичним корінням.
9. Опишіть, який рівень податкової культури в країнах ЄС, які є найбільш соціально орієнтовані.
10. Опишіть, як впливають релігійні організації країн ЄС на рівень податкової культури населення.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [3].

Допоміжні: [5,7].

Інформаційні ресурси Інтернет [4].

Міжнародні видання: [5,6].

Тема 5. Роль і значення податкової культури в демократизації відносин між платниками податків та органами державної влади

План лекційного заняття

1. Вплив податкової політики ЄС на баланс інтересів держави й платників.
2. Концептуальні положення формування взаємозв'язків у системі податкової свідомості європейської спільноти.
3. Формування прозорого податкового простору в країнах-членів ЄС (Tax Transparency Package. European Commission).
4. Співпраця податкових органів країн ЄС у сфері обміну інформацією щодо платників податків.

План семінарського заняття

1. Інструменти впливу податкової політики ЄС на баланс інтересів держави й платників.
2. Взаємозв'язок між дотриманням податкового законодавства, соціальними нормами та ефективністю органів оподаткування.
3. Взаємозв'язок між «ухиленням від сплати податків», «національною культурою» та «якістю інституційного середовища» в країнах ЄС.
4. Європейська практика взаємозв'язку та взаємозалежності між ефективним наданням суспільних благ та ефективною діяльністю уряду і податковим адмініструванням.
5. Характеристика заходів країн ЄС для підвищення ефективності податкового управління, що базується на полегшенні добровільного дотримання податкового законодавства
6. Характеристика заходів країн ЄС для підвищення ефективності податкового управління, що базується та стратегії примусу до його дотримання.
7. Стратегічні пріоритети розвитку податкової свідомості європейських громадян, які сконцентровані на розширенні застосування ІТ-технологій у сфері оподаткування.
8. Стратегічні пріоритети розвитку податкової свідомості європейських громадян, які сконцентровані на встановленні автоматичного обміну податковою інформацією між країнами-учасниками ЄС.

Перелік питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте, які інструменти впливу на досягнення балансу інтересів держави й платників використовують уряди країн ЄС при визначенні напрямків податкової політики.
2. Охарактеризуйте концептуальні положення формування взаємозв'язків у системі податкової свідомості європейської спільноти.
3. Опишіть основні компоненти пакету заходів ЄС щодо прозорості оподаткування.
4. Поясніть та проаналізуйте, який взаємозв'язок між дотриманням податкового законодавства, соціальними нормами та ефективністю органів оподаткування.
5. Опишіть причинно-наслідкові зв'язки між «ухиленням від сплати податків», «національною культурою» та «якістю інституційного середовища» в країнах ЄС.
6. Поясніть взаємозв'язок та взаємозалежність між ефективним наданням суспільних благ та ефективною діяльністю уряду і податковим адмініструванням в країнах ЄС.
7. Охарактеризуйте заходи країн ЄС для підвищення ефективності податкового управління, що базується на полегшенні добровільного дотримання податкового законодавства.
8. Охарактеризуйте заходи країн ЄС для підвищення ефективності податкового управління, які базується та стратегії примусу до його дотримання.
9. Опишіть стратегічні пріоритети розвитку податкової свідомості європейських громадян, які сконцентровані на розширенні застосування ІТ-технологій у сфері оподаткування.
10. Опишіть стратегічні пріоритети розвитку податкової свідомості європейських громадян, які сконцентровані на встановленні автоматичного обміну податковою інформацією між країнами-учасниками ЄС.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [3].

Допоміжні: [5,7].

Інформаційні ресурси Інтернет [4].

Міжнародні видання: [1,2,3,8,9].

Тема 6. Обслуговування платників податків у європейських країнах

План лекційного заняття

1. Особливості адміністрування податків в частині сервісного обслуговування платників в країнах ЄС.
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для сервісного обслуговування платників податків в країнах ЄС.
3. Порядок сплати та звітності податків та зборів в країнах ЄС та система електронного декларування.
4. Організація податкового консультування платників в країнах ЄС.
5. Створення позитивного іміджу податкових органів України як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві: досвід країн ЄС.

План семінарського заняття

1. Адміністрування податків та сервісне обслуговування платників в країнах ЄС з податковою політикою, яка базується на полегшенні добровільного дотримання податкового законодавства
2. Адміністрування податків та сервісне обслуговування платників в країнах ЄС з податковою політикою, що базується та стратегії примусу до його дотримання.
6. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій для сервісного обслуговування платників податків в країнах ЄС.
7. Особливості застосування системи сплати податків – Єдиного рахунку в окремих країнах ЄС.
8. Порядок сплати та звітності податків та зборів в країнах ЄС та система електронного декларування.
9. Особливості організації податкового консультування платників в країнах ЄС.

10. Роль податкової культури у створенні позитивного іміджу податкових органів України як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві.

Питання для самоконтролю

1. Особливості адміністрування податків в частині сервісного обслуговування платників в країнах ЄС.
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для сервісного обслуговування платників податків в країнах ЄС.
3. Порядок сплати та звітності податків та зборів в країнах ЄС та система електронного декларування.
4. Організація податкового консультування платників в країнах ЄС.
5. Створення позитивного іміджу податкових органів України як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві: досвід країн ЄС.
3. Адміністрування податків та сервісне обслуговування платників в країнах ЄС з податковою політикою, яка базується на полегшенні добровільного дотримання податкового законодавства
4. Адміністрування податків та сервісне обслуговування платників в країнах ЄС з податковою політикою, що базується та стратегії примусу до його дотримання.
6. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій для сервісного обслуговування платників податків в країнах ЄС.
7. Особливості застосування системи сплати податків – Єдиного рахунку в окремих країнах ЄС
8. Порядок сплати та звітності податків та зборів в країнах ЄС та система електронного декларування.
9. Особливості організації податкового консультування платників в країнах ЄС.
10. Роль податкової культури у створенні позитивного іміджу податкових органів України як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [6,7].

Допоміжні: [1,3].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,2,3,4,7].

Міжнародні видання: [9].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати на семінарському занятті в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в наступних таблицях.

Таблиця 4.1.

Розподіл балів на семінарському занятті

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені висновки.	10-9
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускались при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	8-5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки, або відповідь дана лише на окремі питання.	4-1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на усі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією, або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально до 10/20 балів).

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу. Формою проміжного контролю є виконання тестових завдань.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюється за результатами опитування на семінарських заняттях від (0-60 балів) та підсумкового тестування (0-20 балів).

Таблиця 4.2.

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен/ Диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	незадовільно	не зараховано
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту		

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль – виконання тестових завдань, які здійснюються упродовж модуля з метою оцінювання рівня навчальних досягнень здобувача вищої освіти. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами вищої освіти; перевірка готовності сприйняття здобувачами навчального матеріалу дисципліни, оцінювання досягнених ними програмних результатів навчання, управління їх навчальною мотивацією.

Перелік питань до підготовки до тестування

1. Визначення сутності та змісту поняття «податкова культура».
2. Морально-етичні поняття оподаткування.
3. Погляди європейських економістів на природу податків під морально-етичним кутом зору.
4. Інституційні засади розвитку податкової культури в державі.
5. Формування податкової культури в історичній ретроспективі.
6. Податкова культура як культура поведінки (behaviour culture) та процедурно-технологічна культура.
7. Податкова культура з наукової точки зору та у прикладному призначенні.
8. Культурні фактори та ефекти впливу на стан податкової моралі.
9. Характеристика ціннісного (морально-етичного) рівня податкової культури.
10. Характеристика прикладного (функціонального) рівня податкової культури.
11. Функція податкової культури в контексті фінансово-економічного значення.
12. Функція податкової культури в контексті соціального значення.
13. Принцип партнерства та метод переконання при формуванні податкової культури в країнах ЄС.
14. Фактори впливу на поведінку платників податків на макрорівні в країнах ЄС.
15. Фактори свідомої сплати податків в країнах ЄС на рівні платників податків.
16. Відмінності податкової культури на рівні самозайнятих європейських платників податків та платників податків - найманих працівників фізичних чи юридичних осіб.
17. Взаємозв'язок між системами оподаткування та рівнем податкової культури в країнах ЄС.
18. Рівень податкової культури в країнах ЄС з прямою демократією та сильним історичним корінням.
19. Рівень податкової культури в найбільш соціально орієнтованих державах ЄС.
20. Вплив релігійних організацій країн ЄС на рівень податкової культури населення.
21. Вплив податкової політики ЄС на баланс інтересів держави й платників.
22. Концептуальні положення формування взаємозв'язків у системі податкової свідомості європейської спільноти.
23. Формування прозорого податкового простору в країнах-членів ЄС (Tax Transparency Package. European Commission).
24. Співпраця податкових органів країн ЄС у сфері обміну інформацією щодо платників податків.
25. Особливості адміністрування податків в частині сервісного обслуговування платників в країнах ЄС.
26. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для сервісного обслуговування платників податків в країнах ЄС.
27. Порядок сплати та звітності податків та зборів в країнах ЄС та система електронного декларування.
28. Організація податкового консультування платників в країнах ЄС.
29. Створення позитивного іміджу податкових органів України як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві: досвід країн ЄС.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Benno Torgler. Tax morale: theory and empirical analysis of tax compliance. Basel, May 2003. URL: https://edoc.unibas.ch/56/1/DissB_6463.pdf
2. Birger Nerré . Tax Culture: A Basic Concept for Tax Politics. ECONOMIC ANALYSIS & POLICY, VOL. 38 NO. 1, MARCH 2008. URL: [https://doi.org/10.1016/S0313-5926\(08\)50011-7](https://doi.org/10.1016/S0313-5926(08)50011-7)
3. Nerré, Birger (2006). The concept of tax culture, Intereconomics. Springer, Heidelberg. Vol. 41, Iss. 4. Pp. 189-194. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10272-006-0188-1>.
4. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія. К.: Алерта, 2013. 384 с
5. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-172>.
6. Імплементация європейських цінностей та технологій оподаткування в Україні: монографія / Т. Тучак, Л. Кашпур, І. Прокопенко та ін., за заг. ред. д.е.н. В. Л. Андрущенко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 284 с.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована : Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#doc_save

Допоміжна література:

1. Андрущенко І. Є., Гринь Ю. В. Міжнародний досвід організації податкового адміністрування . URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2015/41.pdf.
2. Башинський І. А. Податкова культура: генезис та сталі погляди на зміст поняття. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Державне управління. 2014. № 1. С. 7–14.
3. Європейський досвід формування механізмів зменшення адміністративного навантаження на платників податків. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics* № 3 (2023). URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-288-298>.
4. Коваль Н. І., Подолянчук О. А. Податкова культура країн ЄС в умовах сучасних реалій: теоретичні та правові основи. URL: <https://nauka.com.ua>.
5. Мельник. Л. О. Податкова культура: зарубіжний досвід. *ВІСНИК ХНТУ* № 4(83), 2022 р. URL: <http://kntu.net.ua/ukr/content/download/103542/588815/file>
6. Сидорович О. Ю. Основні характеристики податкової культури: інституційний контекст. *Наукові праці НДФІ* 2017 № 1 (78) URL:https://npndfi.org.ua/docs/NP_17_01_144_uk.pdf
7. Покатаєва О. В. Фактори свідомої сплати податків: досвід країн ЄС. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Вип. 1(1). С. 47-52. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєiv_2015_1\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєiv_2015_1(1)_9).
8. Проць Н. В., Матвійчук Н.М. Податкова культура країн ЄС: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 34 с.

Інформаційні ресурси:

1. Agencia Tributaria. <https://sede.agenciatributaria.gob.es/> (Податкова служба Іспанії)
1. Belastingdienst. <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/home/home> (Податкова служба Нідерландів)
2. Directorate-General Taxation and Customs Union (TAXUD). URL: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vg9hqpnpjnx>
3. European Commission. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/index_en.htm.
4. Krajowa Administracja Skarbowa, KAS. Міністерство фінансів. Національна податкова адміністрація Республіки Польща. <https://www.gov.pl/web/kas>
5. Наказ ДПС України від 22.11.2021 № 965 «Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022-2024 роки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada>.
6. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>

7. Офіційний сайт Державної податкової України. URL: // <https://tax.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: // <http://www.minfin.gov.ua>

Міжнародні видання

1. Alm J., Torgler B. Culture Differences and Tax Morale in United States and Europe // *Journal of Economic Psychology*, 2006. № 27.
2. Amir Allam , Tantawy Moussa, Mona Abdelhady, Ahmed Yamen . National culture and tax evasion: The role of the institutional environment quality. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. URL: <https://pdf.sciencedirectassets.com>.
3. Combatting Corporate Tax Avoidance: Commission Presents Tax Transparency Package European Commission – Press release (Brussels, 18 March 2015). URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/transparency/index_en.htm.
4. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. URL : <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-international-accounting-auditing-and-taxation>
5. Mazurenko, O., Tiutiunyk, I., Derkach, L. (2021). The Impact of Tax Morality on Tax Evasion: Evidence of EU Countries. *Business Ethics and Leadership*, 5(3), 108-112. URL : [https://doi.org/10.21272/bel.5\(3\).108-112.2021](https://doi.org/10.21272/bel.5(3).108-112.2021)
6. Schmolders G. Survey Research in Public Finance: A Behavioral Approach to Fiscal Theory. Schmolders Günter. *The Psychology of Money and Public Finance*. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/52292/1/54%202006.pdf>
7. Schumpeter J.A. *Ökonomie und Soziologie der Einkommensteuer* // *Der Deutsche Volkswirt*. 1929. Vol. 4. Pp. 380 -385.
8. Tax Reforms in EU Member States. Tax Policy Challenges for Economic Growth and Fiscal Sustainability. Report 2014 // *Taxation Papers. Working Paper: European Commission*. 2014. № 48. – 154 p. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee6_en.pdf.
9. The EU Commission's new Tax Package. The EU Commission has published a new package of tax proposals for the EU to take forward. URL: <https://www.simmons-simmons.com/en/publications/ckcx1ddu2p4ep0943cqkvxk1r/the-eu-commission-s-new-tax-package>.
10. Torgler, Benno; Schneider, Friedrich (2004) : Does Culture Influence Tax Morale? Evidence from Different European Countries, CREMA Working Paper, No. 2004-17, Center for Research in Economics, Management and the Arts (CREMA), Basel. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/214303/1/2004-17.pdf>

8. МОНИТОРИНГ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

На засіданні кафедри
адміністрування податків

_____ від _____ р. № __

Лист моніторингу РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП